

Trin canser yr ysgyfaint gan ddefnyddio curiadau trydan ynni- uchel anthermol

*Mae arweiniad
Techlechydd NICE
yn rhoi cyngor i'r
GIG ynghylch pryd
a sut y gellir
defnyddio
triniaethau newydd
mewn arfer clinigol.*

Mae'r ddogfen hon yn ymwneud â phryd a sut y gellir defnyddio curiadau trydan ynni-uchel anthermol yn y GIG i drin pobl â chanser yr ysgyfaint. Mae'n egluro'r canllawiau (cyngor) gan NICE (y Sefydliad Cenedlaethol dros Iechyd a Rhagoriaeth Glinigol).

Mae arweiniad Techlechydd yn gwneud argymhellion ar ddiogelwch triniaeth a pha mor dda y mae'n gweithio. Gall ymyriad olygu prawf, triniaeth neu lawdriniaeth sy'n cynnwys torri neu wneud twll yn y croen, neu endosgop i edrych y tu mewn i'r corff, neu ffynonellau ynni fel pelydrau-X, gwres neu uwchsain. Nid yw'r canllawiau yn cynnwys p'un a ddylai'r GIG ariannu'r driniaeth ai peidio. Gwneir penderfyniadau ynglŷn ag arian gan gyrff lleol y GIG (ymddiriedolaethau gofal sylfaenol ac ymddiriedolaethau ysbytai) ar ôl ystyried pa mor dda y mae'r driniaeth yn gweithio a ph'un a yw'n cynnig gwerth am arian i'r GIG.

Mae NICE wedi paratoi'r canllawiau hyn gan fod y driniaeth yn eithaf newydd. Golyga hyn nad oes llawer o wybodaeth ar gael hyd yma am ba mor dda y mae'n gweithio, pa mor ddiogel ydyw a pha gleifion fydd yn cael y budd mwyaf ohoni.

Ysgrifennwyd y ddogfen hon i helpu pobl y cynigiwyd y driniaeth hon iddynt fel y gallant benderfynu p'un a ddylent gytuno (cydsynio) iddi ai peidio. Nid yw'n disgrifio canser yr ysgyfaint na'r triniaethau yn fanwl - dylai aelod o'ch tîm gofal iechyd hefyd roi gwybodaeth lawn a chyngor i chi am y rhain. Mae'r ddogfen yn cynnwys rhai cwestiynau efallai y byddwch am eu gofyn i'ch meddyg i'ch helpu i ddod i benderfyniad. Ceir rhai ffynonellau gwybodaeth a chymorth pellach ar dudalen 7.

Beth mae NICE wedi'i ddweud?

Prin yw'r dystiolaeth ar hyn o bryd sy'n dweud pa mor dda y mae'r driniaeth hon yn gweithio a pha mor ddiogel ydyw. Am y rhesymau hyn mae NICE wedi dweud mai dim ond fel rhan o astudiaeth ymchwil y dylai'r driniaeth hon gael ei chyflawni. Dylai'r ymchwil edrych ar ba mor dda y mae'r driniaeth yn gweithio i atal y tiwmor yn yr ysgyfaint rhag tyfu eto, a goroesiad y claf ar ôl y driniaeth.

Sylwadau eraill gan NICE

Nododd NICE fod y rhan fwyaf o'r dystiolaeth yn cynnwys cleifion â gwahanol fathau o diwmor ac mai dim ond rhai oedd â chanser yn yr ysgyfaint. Dywedodd NICE fod angen rhagor o dystiolaeth ynghylch p'un a yw'r driniaeth hon yn achosi llai o niwed i feinwe gerllaw'r tiwmor (er enghraifft prif bibellau gwaed) o gymharu â mathau eraill o driniaeth.

Dylai eich tîm gofal iechyd siarad â chi am ba opsiynau triniaeth sydd ar gael.

Trin canser yr ysgyfaint gan ddefnyddio curiadau trydanol ynni uchel nad ydynt yn thermol

Yr enw meddygol am y driniaeth hon yw 'electroboreiddio ar gyfer trin canser sylfaenol yr ysgyfaint a metastasisau yn yr ysgyfaint'.

Ni chaiff y driniaeth ei disgrifio'n fanwl yma - siaradwch â'ch arbenigwr i gael disgrifiad llawn.

Gelwir canser sy'n dechrau yn yr ysgyfaint yn ganser sylfaenol yr ysgyfaint. Pan fydd canser wedi ymledu o rannau eraill o'r corff i'r ysgyfaint gelwir y tiwmorau yn fetastasisau yr ysgyfaint. Mae'r driniaeth yn dibynnu ar y math o diwmor a cham y clefyd.

Mae'r triniaethau'n cynnwys llawdriniaeth i dorri rhannau canseraidd yr ysgyfaint i ffwrdd, cemotherapi, radiotherapi, therapi ffotodeinamig (gan

ddefnyddio cyffur a weithredir drwy olau gyda laser i ddinistrio'r celloedd cancer), neu gan ddefnyddio gwres i ladd y celloedd cancer, neu gyfuniad o'r rhain.

Nod y driniaeth hon (electroboreiddio na ellir ei wrthdroi, neu IRE yn fyr) yw dinistrio'r celloedd cancer gan ddefnyddio curiadau trydan ynni-uchel anthermol byr, ailadroddus. Honnir bod hyn yn golygu y gellir dinistrio celloedd cancer heb greu cymaint o niwed i feinweoedd iach gerllaw, fel prif bibellau gwaed, o gymharu â mathau eraill o driniaeth.

Cyn dechrau'r driniaeth, rhoddir anesthetig cyffredinol i'r claf a chyffur i atal ei gyhyrau rhag cyfangu. Wedyn gosodir nodwyddau arbennig drwy'r croen yn y tiwmor ac o'i amgylch. Weithiau defnyddir llawdriniaeth agored neu dwll clo yn lle hynny. Bydd curiadau trydan byr yn tanio rhwng y nodwyddau am sawl munud. Wedyn gellir symud y nodwyddau ac ailadrodd y broses hyd nes y bydd y tiwmor cyfan ac ardal fach o feinwe gyfagos wedi'u trin. Er mwyn osgoi sefyllfa lle bydd y curiadau trydanol yn achosi problemau i guriad calon y claf, dylid defnyddio proses o'r enw cydamseru cardiaidd. Fel rhan o'r broses hon, caiff y galon ei monitro gan ddefnyddio ECG (electrocardiograffi) er mwyn sicrhau y rhoddir y curiad trydan pan fydd y galon yn gorffwys (y cyfnodau rhwng curiadau'r galon pan fydd sioc yn effeithio lleiaf arni).

Beth mae hyn yn ei olygu i mi?

Dim ond fel rhan o astudiaeth ymchwil y gall eich meddyg gynnig y driniaeth hon i chi.

Argymhellodd NICE y dylid casglu rhai manylion am bob claf sy'n cael y driniaeth hon yn y DU. Efallai y bydd eich meddyg yn gofyn i chi a all manylion eich triniaeth gael eu defnyddio yn y fath fodd a bydd yn rhoi rhagor o wybodaeth i chi am hyn.

Efallai y byddwch am ofyn y cwestiynau isod

- Beth yn union yw'r driniaeth hon?
- Beth yw'r manteision posibl?
- Beth yw'r tebygolrwydd y bydd y manteision hynny yn berthnasol i mi? A allai'r driniaeth wneud i mi deimlo'n waeth?
- A oes triniaethau eraill ar gael?
- Beth yw risgiau'r driniaeth?
- A yw'r risgiau'n fach neu'n ddifrifol? Pa mor debygol ydynt?
- Pa ofal y bydd ei angen arnaf ar ôl y driniaeth?
- Beth sy'n digwydd os aiff rhywbeth o'i le?
- Beth allai ddigwydd os na chaf y driniaeth?

Crynodeb o fanteision a risgiau posibl

Isod ceir disgrifiad bras o rai o'r manteision a'r risgiau a welwyd yn yr astudiaethau a ystyriwyd gan NICE. Edrychodd NICE ar ddwy astudiaeth ac un astudiaeth achos o'r driniaeth hon.

Pa mor dda y mae'r driniaeth yn gweithio?

Edrychodd astudiaeth o 38 o gleifion â mathau amrywiol o diwmorau ar ba mor dda yr oedd y driniaeth yn gweithio. Nid oedd dim un o'r pedwar claf â chanser yr ysgyfaint wedi ymateb yn llwyddiannus i'r driniaeth ac ar ôl tri mis roedd y clefyd wedi gwaethygu yn achos y pedwar claf.

Canfu adroddiad o ddau glaf â thiwmorau yn yr ysgyfaint fod y clefyd wedi gwaethygu ddau fis ar ôl y driniaeth mewn un claf a chwe mis ar ôl y driniaeth yn y claf arall.

Yn ogystal ag ystyried yr astudiaethau hyn, gofynnodd NICE am farn cynghorwyr arbenigol hefyd. Dywedodd y cynghorwyr mai'r prif bethau yr oedd angen eu mesur i benderfynu a yw'r driniaeth yn llwyddiannus yw goroesiad y claf, p'un a lwyddwyd i atal y tiwmorau rhag tyfu, a ddychwelodd y tiwmor(au), neu faint o amser a fu cyn iddynt ddychwelyd, ansawdd bywyd gwell a llai o symptomau.

Risgiau a phroblemau posibl

Nododd dwy astudiaeth o gleifion â mathau amrywiol o diwmorau broblemau gyda churiad calon y claf yn ystod y driniaeth. Yn yr astudiaeth gyntaf, digwyddodd hyn mewn chwech o 38 o gleifion (dim ond dau o'r chwech gafodd gydamseriad cardiaidd). Roedd angen trin un claf â sioc drydanol i adfer rhythm ei galon ond gwellodd y gweddill ar eu pen eu hunain. Yn yr ail astudiaeth, o 21 o gleifion, cafodd y cleifion guriadau calon afreolaidd yn ystod dwy o'r tair triniaeth ar gyfer canser yr ysgyfaint.

Mewn astudiaeth o 45 o gleifion, gollyngodd aer o'r ysgyfaint i mewn i geudod yr ysgyfaint gan achosi i'r ysgyfaint ymgwmpo mewn saith allan o 50 o driniaethau. Mewn dwy astudiaeth arall gyda chyfanswm o 59 o gleifion, ymgwmpodd ysgyfaint pedwar o'r saith claf gyda chanser yr ysgyfaint. Ailchwyddodd ohono'i hun mewn un claf.

Mewn adroddiad o ddau glaf, cafodd un claf waedu yn yr ysgyfaint wrth gael y driniaeth.

Yn ogystal ag ystyried yr astudiaethau hyn, gofynnodd NICE am farn cynghorwyr arbenigol hefyd. Dywedodd y cynghorwyr bod haint bacterol difrifol yn broblem bosibl. Mewn egwyddor, gallai problemau eraill gynnwys celloedd tiwmor malaen yn torri i ffwrdd ac yn tyfu lle caiff y nodwyddau eu gosod, sianel abnormal (ffistwla) yn agor rhwng yr ysgyfaint a'r gofod o amgylch yr ysgyfaint, meinwe farw yn cael ei gadael ar ôl, a chreithiau yn yr ysgyfaint.

Rhagor o wybodaeth am ganser yr ysgyfaint

Gall NHS Choices (www.nhsdirect.wales.nhs.uk) fod yn fan da i gael gwybod mwy.

I gael manylion holl ganllawiau NICE ar ganser yr ysgyfaint, ewch i'n gwefan yn www.nice.org.uk

NICE

Mae NICE yn llunio canllawiau (cyngor) i'r GIG ar atal, canfod a thrin cyflyrau meddygol gwahanol. Ysgrifennir y canllawiau gan arbenigwyr annibynnol gan gynnwys gweithwyr gofal iechyd proffesiynol a phobl sy'n cynrychioli cleifion a gofalwyr. Maent yn ystyried pa mor dda y mae ymyriad yn gweithio a pha mor ddiogel ydyw, ac yn holi barn cynghorwyr arbenigol. Mae'r arweiniad Techlechyd yn berthnasol i'r GIG cyfan yng Nghymru, Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon. Disgwylir i staff sy'n gweithio yn y GIG ddilyn y canllawiau hyn.

I gael rhagor o wybodaeth am NICE, ei waith a sut mae'n gwneud penderfyniadau, ewch i www.nice.org.uk/aboutguidance

Mae'r ddogfen hon yn sôn am 'electroboreiddio na ellir ei wrthdroi ar gyfer trin canser sylfaenol yr ysgyfaint a metastasisau yn yr ysgyfaint'. Mae'r ddogfen hon a'r canllawiau llawn a anelir at weithwyr gofal iechyd proffesiynol ar gael yn guidance.nice.org.uk/HTG302

Rydym yn annog sefydliadau gwirfoddol, sefydliadau'r GIG a chlinigwyr i ddefnyddio testun o'r ddogfen hon yn eu gwybodaeth eu hunain am y driniaeth hon.

National Institute for Health and Clinical Excellence

Level 1A, City Tower, Piccadilly Plaza, Manchester M1 4BT; www.nice.org.uk

ISBN 978-1-4731-8723-8

N2899 February 2013

© National Institute for Health and Clinical Excellence. All rights reserved. This material may be freely reproduced for educational and not-for-profit purposes. No reproduction by or for commercial organisations, or for commercial purposes, is allowed without the express written permission of NICE.